

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

9. juli 2015*

»Traktatbrud — direktiv 2003/88/EF — tilrettelæggelse af arbejdstiden — tilrettelæggelse af arbejdstiden for læger under uddannelse«

I sag C-87/14,

angående et traktatbrudssøgsmål i henhold til artikel 258 TEUF, anlagt den 18. februar 2014,

Europa-Kommissionen ved M. van Beek og J. Enegren, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøger,

mod

Irland ved E. Creedon, E. Mc Phillips, A. Joyce og B. Counihan, som befuldmægtigede, bistået af barrister D. Fennelly,

sagsøgt,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, L. Bay Larsen, og dommerne K. Jürimäe, J. Malenovský, M. Safjan og A. Prechal (refererende dommer),

generaladvokat: Y. Bot

justitssekretær: ekspeditionssekretær L. Hewlett,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 4. marts 2015,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 19. marts 2015,

afsagt følgende

* Processprog: engelsk.

Dom

- 1 Med sit søgsmål har Europa-Kommissionen anmodet Domstolen om at fastslå, at Irland ved ikke at anvende bestemmelserne i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/88/EF af 4. november 2003 om visse aspekter i forbindelse med tilrettelæggelse af arbejdstiden (EFT L 299, s. 9) på tilrettelæggelsen af arbejdstiden for yngre læger [ikke-specialiserede hospitalslæger (»non-consultant hospital doctors«, herefter »NCHD'ere«)] har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til dette direktivs artikel 3, 5 og 6 samt artikel 17, stk. 2 og 5.

Retsforskrifter

EU-retten

- 2 Artikel 2 i direktiv 2003/88 med overskriften »Definitioner« fastsætter følgende:
»I dette direktiv forstås ved
 1. »arbejdstid«: det tidsrum, hvori arbejdstageren er på arbejde og står til arbejdsgiverens rådighed under udførelsen af sin beskæftigelse eller sine opgaver i overensstemmelse med national lovgivning og/eller praksis[...]«
- 3 Artikel 3 i dette direktiv med overskriften »Daglig hviletid« bestemmer følgende:
»Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at alle arbejdstagere får en minimumshvileperiode på 11 sammenhængende timer inden for hver 24-timersperiode.«
- 4 Under overskriften »Ugentlig hviletid« fastsætter det nævnte direktivs artikel 5, første afsnit, følgende:
»Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at alle arbejdstagere for hver syvdagesperiode får en sammenhængende minimumshvileperiode på 24 timer, hvortil lægges de elleve timers daglig hviletid, som er omhandlet i artikel 3.«
- 5 Følgende fremgår af artikel 6 i direktiv 2003/88 med overskriften »Maksimal ugentlig arbejdstid«:
»Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger for, at det, henset til kravene om at beskytte arbejdstagernes sikkerhed og sundhed, sikres:
[...]
 - b) at den gennemsnitlige arbejdstid i løbet af en syvdagesperiode ikke overstiger 48 timer, inklusive overarbejde.«
- 6 Dette direktivs artikel 16 med overskriften »Referenceperioder« fastlægger betingelserne for hvornår medlemsstaterne kan fastsætte referenceperioder for gennemførelse af bl.a. dets artikel 5 og 6.

7 Artikel 17, stk. 2 og 5, i direktiv 2003/88 fastsætter følgende:

»2. De undtagelser, der er angivet i [stk. 5], kan fastsættes ved love eller administrative bestemmelser eller ved kollektive overenskomster eller aftaler mellem arbejdsmarkedets parter, forudsat at der ydes de pågældende arbejdstagere tilsvarende kompenserende hvileperioder, eller – i usædvanlige tilfælde, hvor det af objektive grunde ikke er muligt at yde sådanne tilsvarende kompenserende hvileperioder – på betingelse af, at der ydes de pågældende arbejdstagere en passende beskyttelse.

[...]

5. I overensstemmelse med stk. 2 i denne artikel kan artikel 6 og artikel 16, litra b), fraviges for læger under uddannelse i overensstemmelse med bestemmelserne i andet til syvende afsnit i nærværende stykke.

For så vidt angår artikel 6 kan de i første afsnit anførte fravigelser tillades i en overgangsperiode på fem år fra den 1. august 2004.

Medlemsstaterne råder over et tidsrum på højst to år mere, hvis det skønnes nødvendigt, for at overvinde vanskelighederne med at overholde arbejdstidsbestemmelserne i forbindelse med deres ansvar for at tilrettelægge og yde sundheds- og lægetjenester. [...]

Medlemsstaterne råder over et yderligere tidsrum på højst et år, hvis det skønnes nødvendigt, for at overvinde særlige vanskeligheder i forbindelse med varetagelsen af de ansvarsområder, der er angivet i tredje afsnit. [...]

Medlemsstaterne sikrer, at det gennemsnitlige antal ugentlige arbejdstimer aldrig overstiger 58 timer i de første tre år af overgangsperioden, 56 timer i de følgende to år og 52 timer i en eventuel resterende periode.

[...]

For så vidt angår artikel 16, litra b), kan de i første afsnit angivne fravigelser tillades, forudsat at referenceperioden ikke overstiger 12 måneder i løbet af første del af overgangsperioden som omhandlet i femte afsnit, og seks måneder derefter.«

8 Dette direktivs artikel 19 med overskriften »Begrænsninger i undtagelsen til referenceperioden« bestemmer følgende:

»Muligheden for at fravige artikel 16, litra b), [...] må ikke medføre, at referenceperioden overstiger seks måneder.

Medlemsstaterne skal dog under overholdelse af almindelige principper for beskyttelse af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed have mulighed for at tillade, at der af objektive og tekniske grunde samt af hensyn til arbejdets tilrettelæggelse ved kollektive overenskomster eller aftaler mellem arbejdsmarkedets parter fastsættes referenceperioder, som under ingen omstændigheder må overstige 12 måneder.

[...]«

Irsk ret

- 9 European Communities (Organisation of Working Time) (Activities of Doctors in Training) Regulations 2004, SI 2004, no. 494 (bekendtgørelse vedrørende De Europæiske Fællesskaber af 2004 (tilrettelæggelse af arbejdstiden) (læger under uddannelse)), som ændret ved bekendtgørelse af 2010 (SI 2010, nr. 533, herefter »bekendtgørelsen af 2004«), gennemfører direktiv 2003/88 i irsk ret med hensyn til NCHD'ere.

Den administrative procedure

- 10 Kommissionen fandt hvad angår NCHD'ere, at Irland havde tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 3, 5 og 17 i direktiv 2003/88 for så vidt angår minimumshvileperioderne, og direktivets artikel 6 og artikel 17, stk. 5, for så vidt angår grænserne for den ugentlige arbejdstid, og fremsendte den 23. november 2009 en åbningsskrivelse til denne medlemsstat, som medlemsstaten besvarede ved skrivelse af 25. januar 2010.
- 11 Den 30. september 2011 fremsatte Kommissionen en begrundet udtalelse, hvori den opfordrede Irland til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at efterkomme udtalelsen inden for en frist på to måneder at regne fra dens modtagelse. Denne medlemsstat besvarede den begrundede udtalelse ved skrivelse af 13. januar 2012.
- 12 Da Kommissionen efter en supplerende udveksling af skrivelser fortsat ikke var tilfreds med de forklaringer, der blev fremsendt af Irland, besluttede den at anlægge denne sag.

Om søgsmålet

Indledende bemærkninger

- 13 Kommissionen har præciseret, at den inden for rammerne af denne sag ikke har anfægtet gennemførelsen af direktiv 2003/88 ved bekendtgørelsen af 2004. Denne institution har imidlertid gjort gældende, at de irske offentlige myndigheder ikke anvender denne bekendtgørelse, hvilket udgør en tilsidesættelse af denne medlemsstats forpligtelser i henhold til dette direktivs artikel 3, 5 og 6 samt artikel 17, stk. 2 og 5.
- 14 Til støtte for sit søgsmål har Kommissionen henvist til, at Irish Medical Organisation (den irske lægesammenslutning, herefter »IMO«), der repræsenterer alle læger, som praktiserer på irsk område, og Health Service Executive (administrationen for sundhedsvæsenet, herefter »HSE«), et offentligt organ, der repræsenterer sundhedsmyndighederne, med henblik på at bilægge en tvist om NCHD'ernes arbejdstid underskrev en forligsaftale den 22. januar 2012, hvortil der er vedlagt en kollektiv overenskomst, der omfatter de samme parter (herefter »den kollektive overenskomst«), samt en standardansættelseskontrakt for NCHD'erne (herefter »standardansættelseskontrakten«).
- 15 Ifølge Kommissionen er § 3, litra a) og b), i den kollektive overenskomst og visse bestemmelser i standardansættelseskontraktens § 5 i strid med bestemmelserne i direktiv 2003/88. Forskellige rapporter vedrørende gennemførelsen af dette direktiv og en erklæring fra IMO bekræfter, at der i praksis foreligger en tilsidesættelse af de forpligtelser, der følger af direktivet.

Om det første klagepunkt vedrørende tilsidesættelse af direktiv 2003/88 ved § 3, litra a), i den kollektive overenskomst

- 16 Med sit første klagepunkt har Kommissionen gjort gældende, at § 3, litra a), i den kollektive overenskomst, hvorefter visse af NCHD'ernes uddannelses timer ikke skal betragtes som »arbejdstid«, tilsidesætter direktiv 2003/88. Ifølge denne institution skal de pågældende uddannelsesaktiviteter, i det omfang disse kræves af uddannelsesprogrammet og foregår på et sted, der er anvist af dette program, opgøres som »arbejdstid« i henhold til dette direktiv.
- 17 Irland har dels bemærket, at de pågældende uddannelses timer udgør en »beskyttet« uddannelsesperiode, under hvilken NCHD'erne ikke står til rådighed for at udføre deres arbejde. Dels er forholdet mellem NCHD'erne og deres uddannelsesorganisation ifølge denne medlemsstat forskelligt fra det forhold, der består mellem NCHD'erne og deres arbejdsgiver. NCHD'ernes uddannelseskrav er ikke en integreret del af deres beskæftigelse. Arbejdsgiveren bestemmer ikke forløbet af en sådan uddannelse, de aktiviteter, som NCHD'erne skal deltage i i forbindelse med denne uddannelse, eller NCHD'ernes fremskridt i forbindelse med uddannelsen, ligesom arbejdsgiveren heller ikke bestemmer uddannelsesstedet.
- 18 I denne henseende er det ubestridt, at i henhold til § 3, litra a), i den kollektive overenskomst betragtes de uddannelses timer, som er omhandlet i punkt 1 i bilag 1 til den kollektive overenskomst, ikke som arbejdstid, idet der heri er anført følgende:
- »Der findes tre kategorier af uddannelses timer:
- A) planlagte og beskyttede uddannelses timer, der foregår andetsteds, som kræves i forhold til uddannelsesprogrammet
 - B) planlagte undervisnings- og uddannelsesaktiviteter, der afholdes på stedet med jævne mellemrum (hver uge/hver anden uge), såsom konferencer, videnskabelige møder samt gennemgang af sygelighed og dødelighed
 - C) forskningsaktiviteter, studieaktiviteter osv.«
- 19 Under retsmødet er det blevet anført, at længden af disse undervisningstimer varierer mellem 2½ time og 17 timer pr. måned, alt efter den fase i uddannelsen, som NCHD'en befinder sig i, og de pågældende aktiviteter. Kommissionen har i sin replik præciseret, at de undervisningstimer, som er nævnt i bilag 1, punkt 1, litra A) og B), i den kollektive overenskomst (herefter »undervisningstimer A og B«), med undtagelse af kategorien af timer nævnt i punkt 1, litra C), skal betragtes som »arbejdstid« ifølge definitionen i artikel 2, nr. 1), i direktiv 2003/88.
- 20 Det følger af fast retspraksis, dels at kvalificeringen af »arbejdstid« som i direktiv 2003/88's forstand af en periode, hvor arbejdstageren er til stede på arbejdspladsen, følger af dennes pligt til at stå til sin arbejdsgivers rådighed (dom Dellas m.fl., C-14/04, EU:C:2005:728, præmis 58, og kendelse Grigore, C-258/10, EU:C:2011:122, præmis 53).
- 21 Den afgørende faktor er den omstændighed, at arbejdstageren er forpligtet til fysisk at opholde sig på det sted, som arbejdsgiveren har anvist, for dér at være til arbejdsgiverens rådighed med henblik på straks at kunne udføre de fornødne opgaver, såfremt der opstår behov herfor (dom Dellas m.fl., C-14/04, EU:C:2005:728, præmis 48, og kendelser Vorel, C-437/05, EU:C:2007:23, præmis 28, og Grigore, C-258/10, EU:C:2011:122, præmis 53).

- 22 Dels påhviler det Kommissionen under en traktatbrudssag at godtgøre, at det påståede traktatbrud foreligger, og at fremføre de omstændigheder, som er nødvendige for, at Domstolen kan efterprøve, om der foreligger et traktatbrud, således at Kommissionen ikke kan påberåbe sig en formodning herfor (jf. bl.a. dom Kommissionen mod Polen, C-356/13, EU:C:2014:2386, præmis 104 og den deri nævnte retspraksis).
- 23 Hvad nærmere angår et klagepunkt vedrørende iværksættelsen af en national lovgivning skal der for at godtgøre, at der foreligger et traktatbrud, desuden fremlægges andre særlige beviser end dem, der normalt tages i betragtning under en traktatbrudssag, som udelukkende drejer sig om indholdet af en national bestemmelse, og under disse betingelser kan traktatbruddet alene påvises ved at fremlægge tilstrækkeligt dokumenterede og udførlige beviser for den praksis, som den nationale forvaltning kritiseres for at anvende, og som tilskrives den pågældende medlemsstat (jf. domme Kommissionen mod Belgien, C-287/03, EU:C:2005:282, præmis 28, og Kommissionen mod Tyskland, C-441/02, EU:C:2006:253, præmis 49).
- 24 Det skal indledningsvis bemærkes, at Kommissionen ikke har bestridt Irlands forklaringer om, at de pågældende uddannelses timer udgør en »beskyttet« uddannelsesperiode, under hvilken NCHD'erne ikke står til rådighed med henblik på lægebehandling af patienter. Kommissionen har derimod gjort gældende, at NCHD'ernes undervisningsaktiviteter er en integreret del af deres arbejde, for så vidt som disse sidstnævnte skal gennemføre de nævnte aktiviteter i henhold til deres ansættelseskontrakt.
- 25 I denne henseende bemærkes, således som Irland har påpeget, og som Kommissionen ikke har bestridt, at forholdet mellem NCHD'erne og deres uddannelsesorganisation er forskelligt fra det forhold, der består mellem NCHD'erne og deres arbejdsgiver. Navnlig har Kommissionen ikke under retsmødet kunnet fremlægge dokumentation for sin påstand om, at de pågældende uddannelsesorganisationer og NCHD'ernes arbejdsgivere alle er identiske med staten, som er den eneste arbejdsgiver for NCHD'erne, som omhandlet i direktiv 2003/88.
- 26 På denne baggrund gør den omstændighed, som Kommissionen har henvist til, at uddannelses timerne A og B er krævet »af uddannelsesprogrammet« og foregår på et sted, der er anvist »af dette program«, det ikke muligt at antage, at NCHD'erne er forpligtet til fysisk at opholde sig på det sted, som arbejdsgiveren har anvist, for dér at være til arbejdsgiverens rådighed med henblik på straks at kunne udføre de fornødne opgaver, såfremt der opstår behov herfor, som omhandlet i den retspraksis, der er nævnt ovenfor i denne doms præmis 21.
- 27 Denne konstatering bestrides ikke ved den henvisning, som Kommissionen har foretaget til standardansættelseskontraktens §§ 6 og 8.
- 28 Hvad angår § 6, som opregner de forpligtelser og opgaver, der påhviler NCHD'erne inden for rammerne af deres ansættelseskontrakt, har Kommissionen nemlig ikke godtgjort, at disse sidstnævnte har en uddannelsesforpligtelse i medfør af den nævnte klausul.
- 29 For så vidt angår standardansættelseskontraktens § 8, i medfør af hvilken arbejdsgiveren »i givet fald befordrer den krævede uddannelse/kompetencegaranti, der kræves for arbejdet som NCHD, i overensstemmelse med kravene i Medical Practitioners Act 2007 (lov af 2007 om praktiserende læger)«, og at NCHD'erne deltager i uddannelsen »i overensstemmelse med kravene i [den nævnte lov]«, har Kommissionen heller ikke godtgjort, at denne paragraf har en anden betydning end den, der forsvares af Irland, hvorefter den nævnte paragraf begrænser sig til at gentage de i den nævnte lov fastsatte krav og hverken indfører eller pålægger specifikke arbejdsforpligtelser på uddannelsesområdet.
- 30 Endelig har Kommissionen ikke ført beviser til støtte for den påstand, der bestrides af Irland, hvorefter NCHD'erne risikerer at blive afskediget af deres arbejdsgivere, hvis de ikke gennemfører uddannelsen i henhold til uddannelses timerne A og B.

- 31 Det følger af det ovenstående, at Kommissionen under sådanne omstændigheder ikke har godtgjort, at uddannelsestimerne A og B udgør »arbejdstid« i den i direktiv 2003/88 omhandlede betydning. Kommissionen har således ikke hvad angår § 3, litra a), i den kollektive overenskomst godtgjort, at der foreligger en praksis, som strider mod dette direktiv. Under disse omstændigheder bør det første klagepunkt forkastes.

Om det andet klagepunkt vedrørende tilsidesættelse af direktiv 2003/88 ved § 3, litra b), i den kollektive overenskomst

- 32 Med sit andet klagepunkt har Kommissionen gjort gældende, at § 3, litra b), i den kollektive overenskomst, hvorefter »referenceperioden for de NCHD'ere, hvis ansættelseskontrakter overstiger tolv måneder, skal forlænges fra seks til tolv måneder«, er i strid med bestemmelserne i direktiv 2003/88. Kommissionen har anerkendt, at dette direktivs artikel 19 fastsætter mulighed for, at den referenceperiode, der benyttes til at udregne den maksimale ugentlige arbejdstid, i medfør af de kollektive overenskomster forlænges til tolv måneder. Denne institution har imidlertid bemærket, at en sådan forlængelse i henhold til den nævnte bestemmelse kun er mulig under overholdelse af de almindelige principper for beskyttelse af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed og kun af objektive eller tekniske grunde samt af hensyn til arbejdets tilrettelæggelse.
- 33 Irland har heroverfor gjort gældende, at forlængelsen af referenceperioden fra seks til tolv måneder for de NCHD'ere, hvis ansættelseskontrakt overstiger tolv måneder, er forenelig med dette samme direktiv og navnlig med dets artikel 19. Irland har fremhævet, at den omhandlede kollektive overenskomst angiver en grund, som er objektiv, eller som vedrører hensynet til arbejdets tilrettelæggelse, og som kræver en forlængelse af referenceperioden, dvs. HSE's bestræbelser hvad angår dens mulighed for at opføre NCHD'erne på arbejdsplanen på en tilstrækkelig fleksibel måde med henblik på fuldt ud at opfylde sine retlige forpligtelser.
- 34 I denne henseende bemærkes, at Kommissionen, idet den anerkender, at referenceperioden kan forlænges til tolv måneder i medfør af artikel 19 i direktiv 2003/88, har begrænset sig til at henvise til betingelserne for en sådan forlængelse, uden på nogen måde at forklare, hvorfor disse betingelser, i modsætning til det af Irland anførte, ikke er opfyldt i den foreliggende sag.
- 35 Følgelig har Kommissionen ikke hvad angår § 3, litra b), i den kollektive overenskomst godtgjort, at der foreligger en praksis, som strider mod direktiv 2003/88. Derfor bør det andet klagepunkt forkastes.

Om det tredje klagepunkt vedrørende tilsidesættelse af direktiv 2003/88 ved visse bestemmelser i standardansættelseskontraktens § 5

- 36 Med sit tredje klagepunkt er Kommissionen af den opfattelse, at visse bestemmelser i standardansættelseskontraktens § 5 er i strid med direktiv 2003/88. Således har Kommissionen for det første henvist til denne standardansættelseskontrakts § 5, litra a), hvorefter en normal arbejdsuge er på 39 timer, og til denne kontrakts § 5, litra e) og f), som forbyder at pålægge NCHD'erne at arbejde mere end 24 sammenhængende timer på stedet, og som fastsætter, at en arbejdsgiver skal sikre, at disse sidstnævnte ikke er på døgnvagt i en arbejdsperiode på 24 timer i mere end fem tilfælde, bortset fra under ekstraordinære omstændigheder. Ifølge denne institution er der intet forhold, der antyder, at lægerne har ret til den daglige og ugentlige minimumshviletid, som er fastsat ved direktiv 2003/88, eller tilsvarende kompenserende hvileperioder.
- 37 Kommissionen har for det andet henvist til standardansættelseskontraktens § 5, litra i), ifølge hvilken NCHD'erne kan blive pålagt at tage overarbejdstimer (vagtperiode på stedet) ud over deres 39 arbejdstimer, at tage vagtperioder andetsteds og uden for tidsplanen og/eller overarbejdstimer, således som fastsat af direktøren for kliniske ydelser/arbejdsgiveren, og at arbejde uden for de timer, der er

fastsat i arbejdsplanen, afhængigt af tjenestens krav, selv om arbejdsgiveren kun undtagelsesvis kan benytte denne adgang. Ifølge denne institution findes der ikke nogen udtrykkelig grænse for den ugentlige arbejdstids samlede varighed.

- 38 Kommissionen har fremhævet, at medlemsstaterne ved gennemførelsen og anvendelsen af et direktiv har pligt til at fastsætte en klar retlig ramme, der gør det muligt for borgerne at kende deres rettigheder. Standardansættelseskontraktens § 5 fastsætter ikke en sådan retlig ramme. Denne konklusion bekræftes desuden af standardansættelseskontraktens § 5, litra m), hvorefter »[d]et arbejde, som ligger uden for den af kontrakten fastsatte ramme, ikke er tilladt, hvis summen af den arbejdstid, der er forbundet med dette arbejde og af den arbejdstid, der er forbundet med anden beskæftigelse, overskrider den maksimale ugentlige arbejdstid defineret i [bekendtgørelsen af 2004]«. Ifølge denne institution synes denne bestemmelse, modsætningsvis, at angive, at de begrænsninger, der er fastsat i bekendtgørelsen af 2004, ikke finder anvendelse på standardansættelseskontrakten.
- 39 Irland har gjort gældende, at selv om det ikke er gengivet i standardansættelseskontraktens ordlyd, er den beskyttelse, der er fastsat i bekendtgørelsen af 2004 og i direktiv 2003/88, en integrerende del af kontrakten i medfør af forligsaftalen af 22. januar 2010. Under alle omstændigheder er denne beskyttelse bindende for NCHD'ernes arbejdsgivere i medfør af bekendtgørelsen af 2004.
- 40 Denne medlemsstat er af den opfattelse, at den omstændighed, at Kommissionen har støttet sig på nogle isolerede bestemmelser i standardansættelseskontraktens § 5, generelt tilsidesætter den klare retlige ramme, som denne kontrakt indgår i, og navnlig tilsidesætter kontraktens bestemmelser. Hvad angår standardansættelseskontraktens § 5, litra m), har Irland gjort gældende, at denne bestemmelse fastsætter en udtrykkelig beskyttelse af arbejdstidens grænser, sådan som de er fastsat af bekendtgørelsen af 2004.
- 41 Det bemærkes i denne henseende, at de bestemmelser, der gennemfører et direktiv, skal gøre det muligt for borgerne at henvise til en klar, præcis og utvetydig retlig ramme (jf. i denne retning dom Kommissionen mod Irland, C-282/02, EU:C:2005:334, præmis 80).
- 42 Inden for rammerne af dette søgsmål har Kommissionen imidlertid ikke anfægtet gennemførelsen af direktiv 2003/88 ved bekendtgørelsen af 2004. Den har begrænset sig til, ved bl.a. at henvise til visse bestemmelser i standardansættelseskontraktens § 5, at gøre gældende, at denne bekendtgørelse ikke anvendes i praksis.
- 43 Det er desuden ikke blevet bestridt af parterne, at den retlige ramme, sådan som den følger af den lovgivning, der gennemfører direktiv 2003/88, dvs. bekendtgørelsen af 2004, er klar og under alle omstændigheder finder anvendelse.
- 44 På denne baggrund har Kommissionen ved at henvise til nogle isolerede bestemmelser i standardansættelseskontraktens § 5, hvis nøjagtige rækkevidde i øvrigt er genstand for en drøftelse mellem parterne, ikke formået at godtgøre, at der foreligger en praksis, som er i strid med direktiv 2003/88. Det tredje klagepunkt må derfor forkastes.

Om de forskellige opfølgingsrapporter og IMO's erklæring

- 45 Kommissionen har ligeledes henvist til forskellige opfølgingsrapporter vedrørende gennemførelsen af direktiv 2003/88, som er udarbejdet i løbet af 2003 og 2004 af de irske myndigheder og fremsendt til Kommissionen, og til en erklæring fra IMO, hvoraf det ifølge Kommissionen fremgår, at Irland, selv om der er gjort fremskridt med hensyn til anvendelsen af direktiv 2003/88, fortsat ikke fuldt ud opfylder de forpligtelser, som følger af dette direktiv.

- 46 Irland har erkendt, at det ikke har været muligt i praksis at opnå en situation, der i alle tilfælde er i fuldstændig overensstemmelse med direktiv 2003/88, men har bestridt, at dette skyldes Irlands tilsidesættelse af en forpligtelse til at træffe de nødvendige foranstaltninger for at opnå en sådan situation. Irland har fremhævet, at medlemsstaten har gjort en samlet og vedholdende indsats for i praksis at opnå en fuldstændig overensstemmelse, og at den fortsætter med at imødegå alle tilfælde af manglende overholdelse, herunder gennem økonomiske sanktioner.
- 47 Ifølge denne medlemsstat svarer Kommissionens argument i det væsentlige til at påstå, at den blotte omstændighed, at den lovgivning, der gennemfører direktiv 2003/88, ikke overholdes i alle tilfælde på området, er tilstrækkelig til at begrunde en konstatering af, at den pågældende medlemsstat har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til EU-retten.
- 48 I denne henseende bemærkes, at Kommissionen ikke i sin stævning har præciseret, om den kun henviser til de pågældende opfølgingsrapporter og den pågældende erklæring for at illustrere de problemer, som den påståede tilsidesættelse af direktiv 2003/88, som følger af artikel 3, litra a) og b), i den kollektive overenskomst og af visse bestemmelser i standardansættelseskontraktens § 5, har ført til, eller som et selvstændigt indicium på, at dette direktiv ikke anvendes i praksis.
- 49 Under alle omstændigheder er det ikke tilstrækkeligt for Kommissionen at henvise til de pågældende opfølgingsrapporter og til IMO's erklæring for at godtgøre, at Irland ikke har anvendt direktiv 2003/88. Som det fremgår af den i denne doms præmis 22 og 23 nævnte retspraksis, påhviler det nemlig ligeledes Kommissionen, uden at denne kan basere sig på formodninger, at godtgøre, at den praksis, som angiveligt er i strid med dette direktiv, på den ene eller anden måde kan tilregnes Irland.
- 50 I den foreliggende sag har Kommissionen i denne henseende indskrænket sig til at anføre, at HSE er et statsligt organ. Kommissionen har imidlertid ikke redegjort for denne administrations rolle, ud over at den har underskrevet den aftale, som er nævnt i denne doms præmis 14, hvortil er vedlagt den kollektive overenskomst og standardansættelseskontrakten. Som det fremgår af denne doms præmis 16-44, har denne institution imidlertid ikke godtgjort, at disse to sidstnævnte dokumenter udgør en praksis, som er i strid med direktiv 2003/88.
- 51 Det følger af det ovenfor anførte, at Kommissionen ikke har godtgjort, at der for Irlands vedkommende foreligger en praksis, som er i strid med artikel 3, 5 og 6 samt artikel 17, stk. 2 og 5, i direktiv 2003/88 hvad angår tilrettelæggelsen af arbejdstiden for NCHD'erne.
- 52 Følgelig bør Irland frifindes.

Sagens omkostninger

- 53 I henhold til procesreglementets artikel 138, stk. 1, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Irland har nedlagt påstand om, at Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger, og Kommissionen har tabt sagen, bør det pålægges denne at betale sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Fjerde Afdeling):

- 1) **Irland frifindes.**
- 2) **Europa-Kommissionen betaler sagens omkostninger.**

Underskrifter